

Ferdinandy György

Irma és Mária

Dúl a felmelegedésnek becézett hideghullám. De itt, a karibi világban ez a hurrikánok évadját jelenti. A forgószelek útnak indulnak Afrikából, felerősödnek az óceán felett. Mert hát, ugye, a felmelegedés! A tenger évről évre melegebb. Mire ideér, a szigetek fölét, megvadul az orkán.

Igaz, általában elkerüli Puerto Ricó-t, ezt az apró szigetet. A nép a képernyőn követi esetenkedéseit. Utoljára Szent Fülöp – mert nevük is van! – tarolta le a kávéültetvényeket. Kilencven évvel ezelőtt, de az én időmben még róla beszéltek az öregek.

Ami azonban most történik, példátlan. Előzmény nélküli. Alig ocsúdik fel Irmából a Sziget, alig indul útnak az újjáépítés, s már nővérét, Máriát jelzik a meteorológusok.

A hírt senki sem veszi komolyan, nem is tud róla a nép. A rádió és a tévé még nem működik. Még a dörzsöltebbek is csak legyintenek: a lottón /a ruletten/ nem jön be kétszer egymás után ugyanaz a szám. A meteorológusok hisztérikusak.

Ennek már lassan van fél éve. Fél év alatt megváltozott a világ a Karib-tengeren. Itt, Floridában, fiatal pár él velem. Két portorikói: Vince fiam és Heléna, a menyem. Két ember, akinek – Mária pusztítása után – mindene, szó szerint mindene elveszett.

És itt kezdődik az én történetem.

*

A hurrikánokról sok mindent összebeszélnek. Én is megírtam az emlékeimet. Most azonban valami másra lennék kíváncsi. Azt szeretném, ha aprólékosan, percről percre elmesélnék, amit átéltek Mária alatt.

– Még vissza sem jött az áram Irma után – kezd bele a fiam. – Az elnök nemrég jelentette be a katasztrófaállapotot. Egy újabb ciklonra senki sem számított. Benzint mindig tartalékoltunk, és mindig volt üzemanyag a kocsiban. Ez akár egy hétre is elég – magyarázzák. – Általában hetenként kétszer mentünk le a faluba.

A fiam hegyen él, körülötte tizenegy hold trópusi vadon. Makacs erőfeszítéssel irtja a sűrű bozótot, banánt, citromot ültet, jukkát, paradicsomot. Előrelátó, mindig van náluk tartalékban só, olaj, cukor, amire csak Helénának szüksége lehet.

– Az ablakokat még Irma előtt beszélgettük – magyarázza. A kertből minden mozdíthatót becipeltem a feleségemhez.

Az asszony biztosítónál dolgozik, egész nap telefonál vagy a számológépén nyomogatja a gombokat. Négy kutyájuk van, négy házörző. Nem kell a rácsra lakat.

– Hogy hívják őket?

– Kápó, Reina, Teri és Kölyök. Kápó már tízéves, ő a főnök. A nagy öreg.

Szóval, ott tartottunk, hogy Irmán már szerencsésen – kisebb károkkal – túlva-
gyunk. Éppen csak egy tetőszerkezetet – a fészertetejét – vitte le a völgybe a vihar.

– Mit csináltak?

– Körbejártunk, megnyugtattuk a kutyákat. A szomszédok már fűrészelték
a kidőlt oszlopokat. Nekünk nem volt sürgős, mi nem készültünk le a faluba.
Éppen csak a ház körül takarítottam el a romokat. Megjött a villany is, lassan
rendeződtek az állapotok.

*

– Eltemettük Platerót – teszi hozzá Heléna.

– Kicsodát?

– Az öszvérünket. Ő volt Irma egyetlen áldozata.

– Mi történt vele? – kérdezem.

Menyem kifújja az orrát.

– Annyira megrémült szegény, hogy nekirohant a rácsnak. Mind a két mellső
lába eltörött.

– Csak nézett rám – sóhajtja Heléna. Tőlem várt valamit. Nyöszörgött, mint
egy gyerek.

– Nem lehetett segíteni rajta – legyint a fiam.

– Plateró! Juan Ramón öszvéreinek is ez volt a neve!

Heléna sír.

– Folytatjuk?

Vince megrázza magát. Ülünk a dolgozószobámban. Jegyzetek.

Irma csak figyelmeztetés volt. Megérkeztek a menekültek is. A szomszéd szi-
get áldozatai. Híre ment, hogy a Virgin-szigeteket teljesen elpusztította a vihar.

– Volt egy ilyen átmeneti időszak – folytatja fiam. Időt nyertünk, de ezt akkor
még senki sem értette meg. Én sem siettem. Éppen csak kihordtam a kerti bútort,
amikor egy újabb ciklont kezdett emlegetni a rádió.

Mária már itt volt egészen a közelben, amikor észbe kaptak az emberek.
Kezdődött megint a kapkodás. A tülekedés jégért, benzinért. A dugók, véges-
végig az utakon.

Huszonegyedikén kezdtek el fújni a szelek. Az ismerős lökések, és köz-
tük a csend. Még csak kora délután volt, de már teljesen besötétedett. Volt
valami furcsa súly a levegőben. Valami félelmetes. Nehéz ezt elmagyaráz-
ni. Nézd! – mutatja a fiam –, ha rá gondolok, még most is remeg a kezem.
Bezártuk az ajtókat és az ablakokat. Beköltöztünk, először csak a szobánkba.
Később, amikor felerősödtek a lökések, le, a kádba. A mosókonyha biztonságo-
sabbnak tűnt, mint a szoba. Akkor már úgy remegett a ház, mintha földrengés
rázta volna meg.

– És ti?

– Igen, ott, a kádban. Mi ketten, a macska meg a négy kutya.

Könnyű leírni. Elképzelni nehezebb.

*

Megfordul a fejemben: ilyenkor az ember bekapcsolja a rádiót, vagy felhív
valakit. Nehéz megérteni, hogy a külvilág nem létezik.

– Tizennyolc órát kuporogtunk így, a kádban – számolgtatja fiam. Csak másnap tört be egy kis fény az ablakon.

– Várj csak, ne siessünk! Mit csináltatok? Aludtatok?

– Az ember ilyenkor – mondja Vince – vár. Vár és figyel. Ez itt, Heléna, a kutyákhoz beszélt. Az öreg, a Kápó, elnyúlt a küszöbön. A többi bámulta őt, tágra nyílt szemmel, áhítatosan.

Nem, nem aludtunk. Eldugult a fülünk. Néha próbáltam mondani valamit, de a zúgásban nem hallottam a hangomat.

Nem faggatom tovább. Nekem kell majd kitalálnom, hogy mi történt ott a kádban, tizennyolc óra leforgása alatt.

– Szóval, beszivárgott valami kis fény a repedéseken. Kiengedtük a kutyákat, egész idő alatt el sem végezték a dolgukat.

– Kirohantak?

– Nem akartak. Megbénította őket a félelem.

– Aztán, szeptember huszonkettő! – folytatom.

– Tudod – sóhajtja Heléna –, az ember nem hisz a szemének. A házat tegnap még körülvette a növényzet. Fák, bokrok, emlékezhetsz, hogy milyen áthatolhatatlan a bozót a trópuson.

Hát ebből semmi, de semmi se maradt. Képzeld el, hogy most láttuk először a szomszéd házakat! Eddig azt hittük, hogy valahol messzebb laknak a szomszédaink.

Kaput, kerítést, mindent elvitt a vihar. Az ablakokra szögelt lemezek leszakadtak, az ágynemű és a takarók kint áztak a sárban. Ez meg – meséli menyem – kimászott a kertbe a kábelek és a vezetékek közé.

– Hová mész? – kiabáltam utána. A gyümölcsfáit kereste. Nemcsak a konyhakertnek, a fáknak: a citromnak és a banánnak is nyoma veszett.

– A kerítés alatt, az árokban avokádókat találtam. Banánból egész fürtöket. Ezen éltünk napokig. A vízzel szerencsénk volt, zuhogott az eső, a ciszternánk színig tele lett.

– Az, amelyik ép maradt – sóhajtja Vince.

– És?

– Mit és! Aludtunk másnapig.

*

Aki nem élte át, azt képzelem, hogy örül, aki életben maradt.

– Mi nem éreztünk semmit. Csak járkáltunk, mint akit kiütöttek. Vártuk, hogy mikor kezdenek újból üvölni a szelek.

– Az ember biztos benne – mondja Vince –, hogy nincsen még vége semminek. Nem is téved: az igazi nehézségekre csak ezután kerül sor. Amikor már összeszedte a holmiját az udvaron.

– A mi autónkra rádőlt a kerítés. A motor beindult, már csak szabaddá kellett tenni a bejáratot.

Megjelentek a szomszédok is. Megöleltük egymást, sírtak egy sort az asszonyok. Mi férfiak, ki nádvágó késsel, ki fejszével, fűrésszel, elkezdtük tisztogatni az utat. A villanypóznákat traktorral vontatták félre az emberek.

Harmadnap lejutottunk a faluba. Ott, a benzinkút és a fűszeres előtt már hosszú sor állt. Meg hát a pénz! Fél napunkba került, mire kiutalt húsz dollárt a bank.

A családok a kocsikban aludtak, az asszonyok vödörben végezték a dolgukat. Öt óraker életbe lépett a kijárási tilalom, senki sem maradhatott az utcán naplemente után.

– Az emberek – mondja Heléna – mindenfélét összebeszéltek. Hogy mennyi sebesült van, és mennyi halott. Nem rémhírek voltak! A kórházakban tucatszám haldokoltak a betegek.

– A legrosszabb az volt, hogy a családok nem tudtak egymásról. Hogy ki halt meg, és ki az, aki életben maradt.

Heléna kislányáról – mondják – nem volt hírük egy teljes hónapig. Hallgattunk egy sort.

– Voltak komikus jelenetek is – meséli fiam. Ha esett az eső, mindenki, csak úgy, ruhástól, beállt az ereszcsonna alá.

– Így éltünk – sóhajtja Heléna. – Amíg csak meg nem küldték a repülőjegyet. Azt hittük, javulni fog a helyzet. És semmi sem változott.

– Elszaporodtak az öngyilkosságok. Egyre elkeseredettebbek lettek az emberek. A rádió segélyszállítmányokról beszélt, de hozzánk nem jutottak el a kamionok.

Azt ígérték, hogy augusztusra víz fog folyni a csapokból. És helyreállítják az áramot. De addig? Szörnyű volt arra gondolni, hogy ez már ezentúl így marad.

*

Eleinte lázadoztak az emberek. Egymást érték a tüntetések a kormányzó palotája előtt. Aztán belefáradtak ebbe is.

Lábra kapott a bűnözés. Fosztogattak világos nappal az utcán. Lövöldöztek a bankoknál, katonaság vette körül a szállodákat és a bankokat.

Akkor már ezrével álltak sorban a repülőtéren is. Ha jött egy gép, megrohanták. Félmillió ember hagyta el a Szigetet négy hónap alatt.

– Képzeld! – kezdi mesélni menyem. – Azelőtt száz dollárba került átrepülni a kontinensre. Most meg ezret is elkértek a légitársaságok. A gazemberek!

Segélyszállítmányokról is egyre kevesebbet beszéltek. Megtanulhattuk, hogy mi itt csak másodosztályú polgárok vagyunk.

– Ja, és a tanítás! – folytatja Vince. Az egyetem. Hát, elmúlt négy hónap, és még nem nyitottak ki az iskolák. A gubernátor mindenfélét megígért. Hogy felemelik a tanárok fizetését, és megszüntetik az anyanyelvi oktatást. Csak úgy, mellékesen! Hogy ezentúl angol nyelvű lesz az egyetem.

Mindenki mindenfélét ígérgetett. Közben adtak-vettek, privatizálták a cégeket. A nép csak annyit látott, hogy az üzletek bezárnak. Ezrével bocsátották el az embereket. Minden, érted, minden tönkrement.

Hallgatunk egy sort. Hogy velük mi lesz, arról eddig nem beszéltek. Mindent elvesztettek néhány nap alatt. Elmondták, percről percre, részletesen. És most? Visszamennek a Szigetre? Vagy itt, nálunk kezdenek új életet?

Nem faggatom őket. Elteszem a jegyzeteimet. Heléna hány. Éjjel, jól hallom, zokog. Platerót látja, a négy kutyát. Kápót, az öreget.

Egy kis házat, egy apró hegyet.

Új életet...?